

**ON THE STATUS OF POSSESSOR
IN THE ROMANIAN NOUN PHRASE**

**Ph.D, Asist. Lecturer, Ionela Gușatu
University of Medicine and Pharmacy „Carol Davila”, Bucharest**

***Abstract:** This paper aims at presenting the position of the Possessor inside a maximal projection XP. This study focuses on the Romanian noun phrase and describes the various analyses and different functions that have been attributed to it.*

***Keywords:** Possessor, genitive, noun phrase, X-bar Syntax*

Pentru o abordare a statutului posesorului este nevoie de o prezentare prealabilă a structurii grupului nominal. Această prezentare se bazează în linii generale pe câteva elemente de cadru ale gramaticilor generative, elementele în cauză fiind:

- Lexiconul și rolul special care i se rezervă, prin regulile de subcategorizare, în versiuni recente ale gramaticilor generative nontransformaționale¹;
- Teoria nivelelor de proiecție sintagmatică.

După cum știm, lexiconul unei gramatici este constituit din elemente lexicale (cuvinte) și consemnează proprietățile fonologice, gramaticale și semantice ale cuvintelor. Proprietățile cuvintelor sunt captate prin reguli de subcategorizare, iar corespunzător acestor proprietăți vom avea proiecții de diferite nivele în sintaxă.

Conform lui Jackendoff (1977), proiecția sintagmatică nu se realizează la întâmplare, ci potrivit unor principii sau constrângeri.

Principiul 1 se referă la *principiul endocentricității* conform căruia fiecare grup GX (unde X = V, N, A, Prep, etc.) are un centru lexical X⁰ și fiecare centru lexical X⁰ proiectează pînă la proiecția maximă GX.

Principiul 2 vizează prima proiecție (sau *nivelul bară-1*) a unui centru X⁰, și anume X', care conține toate complementele cerute de acel centru. Acest lucru corespunde structurii:

$$(1) \quad X' \rightarrow X^0 \cap \text{Complement.}$$

Constituenții care nu sunt ceruți de centru (adjuncții) se combină cu o categorie intermediară ca să formeze o nouă proiecție X'. Această regulă se aplică fiecărui adjunct în

¹ Mai ales Head-driven Phrase Structure Grammar (HPSG) – Pollard și Sag (1987, 1994).

parte: $X' \rightarrow X' \wedge Adjunct$. La sfârșit se combină specificatorul cu cea mai înaltă proiecție X' pentru a forma proiecția maximală GX :

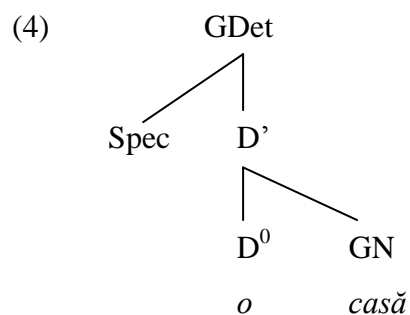
$$(2) \quad GX \rightarrow Specificator \wedge X'$$

Structura grupului nominal așa cum o descriem aici se bazează pe cadrul de subcategorizare deținut de un substantiv (sau un substitut al lui) și de proiecția sintagmatică reglementată prin constrângerile X-bar syntax.

Cadrul de subcategorizare (CS) al unui centru este reprezentat de argumentele selectate de acesta împreună cu proprietățile lor sintactice și semantice. Cornilescu (1995a: 89-105) propune următorul cadru de subcategorizare:

- (3)
- | | | |
|-------------|--|---------------------------------------|
| <i>a. V</i> | $\rightarrow CS/ _ \neq$ | <i>latră</i> |
| | $V \rightarrow CS/ _ GN$ | <i>bea bere</i> |
| | $V \rightarrow CS/ _ GN \wedge GPrep$ | <i>anunță pe Ion de vizita Mariei</i> |
| <i>b. P</i> | $\rightarrow CS/ _ GN$ | <i>lîngă casă</i> |
| <i>c. A</i> | $\rightarrow CS/ _ GPrep$ | <i>îndrăgostit de ea</i> |
| | $A \rightarrow CS/ _ Prop$ | <i>fericit că a scăpat</i> |
| <i>d. N</i> | $\rightarrow CS/ _ GPrep$ | <i>credița în Dumnezeu</i> |

În gramatica generativă de inspirație chomskyană, grupul nominal a fost înlocuit cu GDet (DP), ca urmare a influenței propunerii a lui Abney (1987):



Însă pentru scopurile prezentei analize, nu este necesară preluarea propunerii lui Abney. Grupul determinatorului este un model al *morfosintaxei* grupului nominal. De aceea, el include în grupul nominal atât elemente lexicale cât și noduri funcționale (realizate prin morfeme, desinențe sau cuvinte gramaticalizate), în vreme ce în modelul cu care lucrăm aici morfologia și sintaxa unei părți de vorbire se situează în compartimente separate ale gramaticii. Aceasta definește (spre deosebire de modelul Government and Binding) o *teorie lexicalistă tare* (sau *strictă*).

Organizarea constituenților în grupuri pentru domeniul nominal este o perspectivă relativ recent adoptată în lingvistica românească și se datorează lucrărilor de descriere structurală și generativă a limbii române (Vasiliu și Golopenția Eretescu 1969, Stati 1972, Pană-Dindelegan 1976). Un model al grupului nominal din această perspectivă se propune în Florea (1983). Grupul nominal ca grup al determinantului este descris în Cornilescu (1995b). O abordare a grupului nominal, din perspectiva HPSG vizînd în mod special comportamentul determinantilor a propus Ana-Maria Barbu (2004). În sfîrșit, un model al grupului nominal care combină descrierea generativă cu cea funcțională se află în Pană-Dindelegan²:

- (5) [(Determinant)(Cuantificator)Centru(Modificator)(Posesor)(Complement)]
 [GN[acele]_{Det} [trei]_{Cuant} bijuterii_{Centru} [frumoase]_{Modif} [ale reginei]_{Pos}]

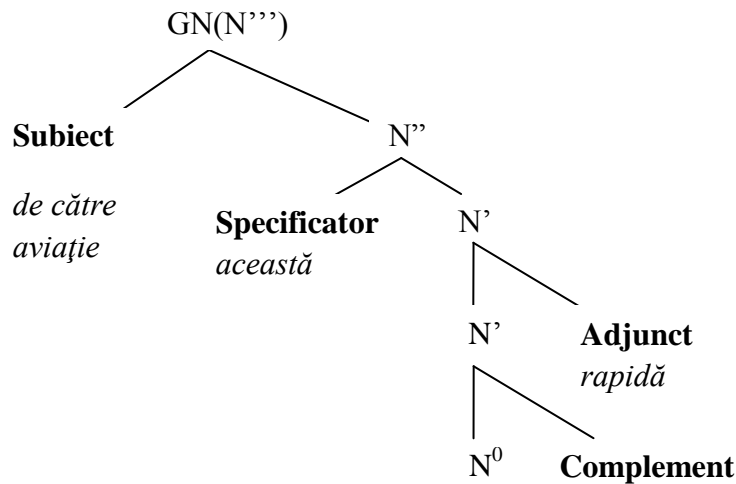
Bazîndu-ne pe regulile de subcategorizare și pe constrîngerile X-bar, iar, în mod mai general, pe principiile unei gramatici generative nontransformaționale vom urma aici modelul adoptat în Barbu (2004). Grupul nominal are prin urmare un centru (substantiv, pronume sau numeral), și poate avea complement(e), subiect, specificator și adjunct, ca în exemplul de mai jos (parantezele rotunde indică opționalitatea):

- (6) *această distrugere rapidă de către aviație a terenurilor de antrenament terorist*
 N⁰: [centru nominal]: *distrugere*
 N¹: [[centru] [complement]]: *distrugere ...a terenurilor de antrenament terorist*
 N²: [[[centru] [complement]] [(adjunct)]]: *distrugere rapidă ...a terenurilor de antrenament terorist*
 N^{2'}: [[[centru, complement]][(adjunct)]] [(specificator)]]: *această distrugere rapidă... a terenurilor de antrenament terorist*
 N^{2''}(=GN): [[[centru, complement]][(adjunct)]] [(specificator)]] [(subiect)]]: *această distrugere rapidă de către aviație a terenurilor de antrenament terorist*

Exemplul din (6) este reprezentat sub formă de arbore în (7):

² În GBLR (2010: 362).

(7)



distrugere a terenurilor de antrenament terorist

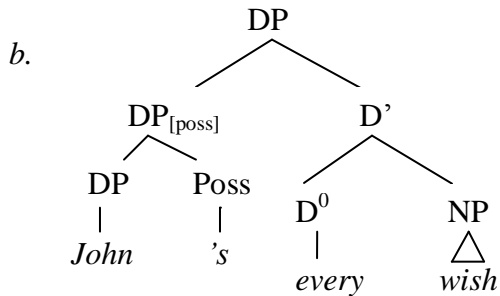
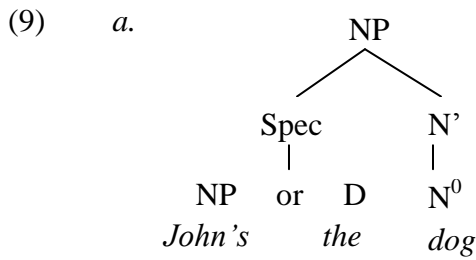
În cadrul grupului nominal, posesorul reprezintă entitatea care stabilește o relație de posesie alienabilă sau inalienabilă cu un alt constituent și desemnează obiectul posedat (8). Posesorul se realizează printr-un grup nominal în genitiv (8a), grup prepozițional introdus de prepoziția funcțională *a* (8b), clitic de dativ (8c), adjectiv posesiv (8d) sau propoziție relativă (8e).

- (8)
- a. proprietarul mașinii
 - b. mașina a doi oameni
 - c. mașina-i
 - d. mașina mea
 - e. mașina cui mi-ai zis

Posesorul în grupul nominal nu are un statut univoc, de-a lungul timpului analize diferite atribuindu-i funcții diferite.

În Jackendoff (1977), posesorul este specificator în proiecția NP (9a). Prin teoria grupurilor funcționale asumată în cadrul teoriei Government and Binding, posesorul ocupă poziția de specificator în proiecția DP (GDet) (Barker, 1995: 29), după cum vedem în exemplul din (9b).

Pentru cazul limbii române, posesorul este socotit a fi generat în poziția de specificator al grupului nominal, unde grupul nominal este complement într-o structură funcțională complexă ce cuprinde trei arii: aria determinării, aria trăsăturilor morfo-sintactice și aria acordului (Cornilescu, 1995: 3), ca în (9c).



- c. 1. [aria determinării Q⁰[aria trăsăturilor morfo-sintactice ...[aria acordului [GN<sup>N⁰]]]]]
 2. [G_Q[Q⁰ toate [G_{det}[D⁰-le][GN_{fete}]]]]
 toate fetele
 3. [DP[D_O a][AgrP[AP oportună] Agr⁰[AgrGenP AgrGen⁰[NP [DP PRO_i][N' [N' [NO angajare][DP a acestui actor_j]] [PP pentru a interpreta PRO_j rolul lui Hamlet]]]]]]]]³</sup>

Situația posesorului este mai complicată: el este analizat în unele lucrări ca adjunct (Cornilescu, 2004; Cornilescu, 1995).

- (10) c. *Aceasta este cartea lui Ion.*

În ceea ce privește (10c), Cornilescu (1995) menționează că Posesorul se comportă ca modificator și că apare în construcții copulative (10d), spre deosebire de alte clase de argumente în genitiv (10a-c).

- (10) a. *sosirea invitațiilor* (Agent)
 **sosirea este a invitațiilor*
 b. *trădarea cauzei* (Tema)
 **trădarea este a cauzei*
 c. *surpriza lui Ion la vederea ei* (Experimentatorul)

³ Exemplul (9 b) este dat de Barker (1995: 29). Exemplele (9 c. 1-2) sunt date de Cornilescu (1995: 3), iar (9 c.3.) este dat de Cornilescu (1995: 9).

**surpriza la vederea ei este a lui Ion*

d. cartea lui Ion (Posesor)

*cartea este a lui Ion*⁴

În teoria HPSG (Head-Driven Phrase Structure Grammar), se adoptă o perspectivă mai flexibilă asupra posesorului, prin faptul că statutul lui este considerat a fi determinat de datele specifice ale limbii în care posesorul se manifestă. Astfel, în limbi în care posesorul și obiectul posedat manifestă acord, posesorul este tratat ca subiect (precum în maghiară). În schimb, în limbi care nu cunosc acest acord, posesorul este atribuit specificatorului⁵.

BIBLIOGRAFIE

- Abney, Steven, *The English Noun Phrase in Its Sentential Aspect*, Doctoral Dissertation, Cambridge, Mass., MIT, 1987.
- Barbu, Ana-Maria, (2004), *Sintaxa determinantilor: Analiză lingvistică și aplicație computațională*, București, Editura All Educational.
- Barker, Chris, (1995) *Possessive Descriptions*. CSLI Publications, Stanford, CA.
- Cornilescu, Alexandra, *Concepts of Modern Grammar*, Editura Universității din București, 1995a.
- Cornilescu, Alexandra, *Rumanian Genitive Constructions*, în G. Cinque & G. Giusti (eds.), *Advances in Roumanian Linguistics*, p.1-51, Amsterdam, John Benjamins, 1995b.
- Florea, Melania, *Structura Grupului Nominal în limba română contemporană*, Editura Științifică și enciclopedică, București, 1983.
- GBLR = *Gramatica de bază a limbii române* (coord. Gabriela Pană Dindelegan), Editura Univers Enciclopedic Gold
- GBLR = *Gramatica de bază a limbii române* (coord. Gabriela Pană Dindelegan), Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2010.
- Jackendoff, Ray, (1977), *X-bar Syntax: A Study of Phrase Structure*. The MIT Press, Cambridge, Massachusetts and London, England.
- Pollard, Carl și Sag, Ivan, (1994), *Head-Driven Phrase Structure Grammar*, The University of Chicago Press, Chicago.

⁴ Exemplele sunt date de Cornilescu (1995:8).

⁵ Pollard și Sag (1994: 375).